

Mnislav Zelený Atapana **Pokrokem nad propast**

Výběr novinových článků a blogů z let 1982–2023

Argo 2024

Mnislav Zelený Atapana

Pokrokem nad propast

VÝBĚR NOVINOVÝCH ČLÁNKŮ A BLOGŮ Z LET 1982–2023

Přebal s použitím fotografie z archivu Mnislava Zeleného Atapany navrhl a graficky upravil Martin Radimecký.

V knize jsou použity fotografie z archivu autora.

Jazyková redakce a korektura Stanislav Předota.

Odpovědná redaktorka Markéta Šnoblová Nová.

Technická redaktorka Saša Švolíková.

Vydalo nakladatelství Argo,

Miličova 13, 130 00 Praha 3, www.argo.cz,

roku 2024 jako svou 5507. publikaci.

Sazba Martin Radimecký.

Vytiskla tiskárna Akcent.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-4404-8

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: V Zahradě 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v přátelském internetovém knihkupectví www.kosmas.cz

Předmluva

Většinu lidí bohužel zajímají povrchní bulvární či módní zprávy nebo politické žabomyší války. Naopak zájem o osudy Země není příliš rozšířen. Je však zajímavé, že indiány to zajímá. Jejich zákon kontinuity je nutí chovat se tak, aby třeba nebrali z přírody víc, než musí, aby si vážili i života jednoho mravence, aby se k světu chovali posvátně a s pokorou. Aby tak zachovávali rodinu, rod, kmen, potažmo lidstvo. Naše nekonečná chamtivost s rabováním všech zdrojů Země nás vede před brány pekelné. Bi-ji na poplach desítky let. Pravdou však také je, že pomalu čím dál větší skupinu, zvláště mladých lidí, budoucnost Země začíná vskutku zajímat a někteří jsou dokonce schopni se podle zásad ochrany Matky přírody, a tedy potažmo i lidstva chovat a žít. Ještě je naděje, ještě není vše ztraceno?

Možná ze všech těchto důvodů mně obyčejní lidé rádi naslouchají a čtou, a proto i publikace s výběrem mých článků vyjadřující se k různým aspektům naší existence na Zemi pod názvem *Pokrokem k zániku* měla úspěch. Právě z těchto důvodů jsem se rozhodl nabídnout vám, čtenářům, další výběr mých článků, tentokrát pod názvem *Pokrokem nad propast*. Název jsem si částečně vypůjčil od australského filozofa Tobyho Orda, který mne oslovil velmi podobnými a mně blízkými názory o směřování a vývoji naší civilizace na Zemi. Vzhledem k jeho akademické úrovni jsou jeho názory mnohem fundovanější, a proto jsem rád, že souzní s těmi mými, odpozorovanými „jen“ selským rozumem a selskýma očima.

Publikaci v zásadě člením na část komentující civilizace sběračů, rybářů a lovců či pastevců, ať v Amazonii, v Andách, na zapadlých ostrovech oceánů, nebo hluboko na Sibiři, tedy na svět kmenový, a na část popisující civilizaci euroatlantickou, technologickou, tedy svět globalizovaný, s ohledem na jejich cestu do budoucnosti, jejich možnosti na přežití. Jsem přesvědčen, že svět existující na společenské úrovni kmenů, klanů a rodin, nemající žádné ambice se vyvíjet, jehož členové žijící velmi skromně na jakémsi pomyslném existenčním vývojovém dnu jsou zvyklí přežívat z mála a schopní i trpět po delší dobu, má

větší šance na přežití už jen proto, že na tom tzv. dnu propasti vlastně stále žije a nemá kam spadnout.

Naše globální civilizace vinou toho, že převážná část jejích obyvatel žije v neskromnosti a v blahobytu a ničí svůj svět rabováním Země, určitě nepřežije, když se rychle nevzpamatuje. Tomuto vzpamatování však nic nenasvědčuje, protože převážná část lidí se nechce vzdát svých vymožeností a luxusu, v kterém žije, což je na jedné straně zpohodlňuje a činí neschopnými vydržet nedostatky a svízele, které s pokrokem ničícím Zemi a drancováním zdrojů logicky přijdou, a na druhé straně je zbožštěný technologický pokrok sám přivede na dno propasti.

V části Úvahy si dovoluji předložit ucelenější názory na hodnoty lidské civilizace, na charakter, přirozenost, zločin a trest, křesťanství, rituály, sex, život a smrt. A v poslední části představuji několik osobností, s kterými jsem se sešel, či se zapsaly do naší minulosti a přítomnosti každá svým způsobem, i když nejsou příliš mediálně známé.

2. 7. 2023

Moudra Tobyho Orda o osudu lidstva v knize *Nad propastí*

AKTUALNE.CZ, 13. 1. 2023

Málokterou tlustou knihu jsem přelouskal s takovou chutí a tak rychle jako *Nad propastí* od australského filozofa Tobyho Orda z Oxfordské univerzity. Zřejmě proto, že mi mluvila ze srdce, zřejmě proto, že T. O. umí formulovat mnohem lépe, filozoficky to, co já se snažím říkat jen selským rozumem a pocitem formulovat, kam směřujeme, kam se řítíme, tedy do záhuby.

Je přece nad slunce jasnější, že naše existence závisí na přírodních zdrojích. Rabujeme Zemi, abychom mohli žít lépe a radostněji, časem abychom aspoň přežívali, nebo časem aby přežívali jen někteří, kteří si zdroje budou víc a víc přivlastňovat na úkor ostatních. Kolonizace od pradávna byla cesta, jak si zdroje přivlastňovat, ale když už nebude co kolonizovat a zásoby vyrabujeme, je to zřejmý konec naší existence na Modré planetě Zemi. Teoretický fyzik a matematik Stephen Hawking nám radil, že lidstvo, aby přežilo (v jeho představách byly negativní klimatické změny jedním z dalších důvodů našeho konce), musí ze Země zmizet na jiné planety a začít kolonizovat jinde. Tedy jinými slovy rabovat jinde. To přece už dávno známe ze sci-fi filmů, jak bytosti z nepřátelských planet, tedy ti zlí, se vrhají na naši Zemi, aby si přisvojili zdroje, vyrabovali je a zase šli dál. Máme se i my stát těmi zlými, hledajícími v meziplanetárním prostoru zdroje a vysávajícími je jiným? Čeká nás tato vize přivlastnění si kosmu a naší proměny v meziplanetární druh?

Přes třicet let tvrdím, že naše vynálezy a naše technologie, tedy obecně řečeno náš pokrok, nás nakonec zničí. Mimochodem to tvrdil i sám Albert Einstein. Proč nejsme schopni tyto technologie usměrňovat, aby v sobě neměly ten negativní potenciál? Asi proto, že to nikoho nezajímá. Nic to totiž zjevně nepřináší, protože myslíme příliš ekonomicky na dnešek, a ne s přesahem do budoucnosti. Bližší košile než kabát – a podle tohoto přísloví se člověk zajímá, co bude zítra, v rámci jeho života či v životě jeho dětí a vnuků. Dál už ne! A osud lidstva jako takového běžného člověka moc nezajímá, protože převážná většina z nás je sebestředná a politici toho využívají a vycházejí lidem vstříc.

Raději se zaobíráme našimi žabomyšími válkami, hloupostmi v české kotlině, ale i v kotlině EU a světových mocností, kdy vyčerpáváme naše energie i zdroje na vzájemné obchodní či skutečné války, zatímco někde v budoucnosti se nám píše ortel. T. O. to nádherně vystihl: „... lidstvo ročně utratí více za zmrzlinu než za to, abychom zajistili, že technologie, které jsme sami vyvinuli, nás jednou nezničí“ (str. 78).

T. O. v knize vyzdvihuje hledisko lidstva před hlediskem člověka. S tím se potýkám neustále. Zcela běžně zaměňujeme člověka a lidstvo. Jenže co je dobré pro člověka, není vždy dobré pro lidstvo. T. O. to zdůrazňuje. Pohlížet na naši situaci z hlediska celého lidstva je jedním ze zásadních pilířů této knihy. Etické otázky se totiž nejčastěji řeší z hlediska jednotlivce. A to je chyba! Dodávám však, že etika z hlediska lidstva je někdy velmi odlišná, ba přímo diametrálně. Tím extrémním příkladem je třeba lékař, který je sice největší přítel člověka, ale zato největší zlouha pro lidstvo. Co je dobré a zdravé pro jednotlivce, není dobré, ba ani zdravé pro lidstvo. S tímto příkladem neustále narážím, protože se jedná o velmi citlivé téma. Nechme to přírodě – tak většinou indiáni podvědomě řeší své „zdravotnictví“ i populační regulaci, a proto je u nich dětská úmrtnost až 30 %. Mimochodem moje spolužačka a kamarádka, celoživotní lékařka, mi nedávno ve svých osmdesáti letech na jeden můj dotaz o neduzích mé manželky řekla to samé: „Nech to na přírodě.“

Zato ti indiáni, kteří přežijí do dospělosti v 13–15 letech, se dožívají vysokého věku kolem 70–90 let. A v tomto vysokém důchodcovském věku se nacházejí často ve stavu zdravějším, než jsme my, což si osobně ověřuji v posledních dvaceti letech při mých návratech ke stejným indiánským kmenům v Amazonii, jejichž životní prostředí tropů je navíc náročnější než to naše. Prakticky během života nemarodí, protože si prošli přirozeným, přírodním, samozřejmě krutým výběrem, takže šaman-léčitel nemá ani moc práce. Navíc jejich genofond je tímto výběrem stále velmi čistý, oproti našemu, kdy lékař je svou Hippokratovou přísahou a naším humanismem, někdy až falešným, nucen bojovat a zachraňovat až do poslední chvíle i zcela beznadějně případy za každou cenu. K tomu přičtíme zaplevelování našeho genofondu nezřízeným množstvím používaných léků a antibiotik

Šaman Felipe Yohahé
z osady Palmareal na řece
Madre de Dios, etnikum
Ece'je, Peru, 1973

na každou hloupost, kdy tyto vynálezy jsou tak zneužívány a často jsou dokonce i kontraproduktivní.

Vážné hrozby zhroucení naší civilizace nacházíme i v nedostačném zachovávání našich tradic, našeho kulturního dědictví a v malé péči o ně. Naopak právě indiáni se snaží o kontinuitu své kultury, obřadů, víry, tanců, zpěvů, rituálů. Cítí, že zachováním svých kulturních tradic zachovávají i sami sebe. Také my bychom měli cítit, že zánik, vymření třeba nějakého indiánského jazyka či dokonce celého kmene kdekoliv na Zemi nebo nějakého druhu pakobylek či mravenců je ohrožování naší existence, a proto bychom je měli podle slov T. O. zachovávat, střežit a ctít a nechovat se k nim jako k nějakým vzdáleným drobnostem

nehodným naší lidské nabubřelé velikosti, o kterých nemusíme ani uvažovat. Proto rád již přes padesát let informuji o životě, zvycích a kulturních tradicích pro nás vzdálených andských a amazonských indiánů, i když se to z našeho střeoevropského pohledu zdá jako zpozdilé, a tedy zcela „mimo mísu“. Jenže právě oni, sice nevědomky, ale zato poctivě dodržují pravidla přežití lidského rodu, nemajíce v sobě potenciál sebezničení, a nedivil bych se, kdyby nás v případě, že je necháme na pokoji, přežili.

Minulost nezmizí, ale její hodnoty posouváme my v přítomnosti dál a neměli bychom se jim vysmívat s přehlížením, že nemají co říct naší sofistikované současnosti a budoucnosti. Při této příležitosti nemohu nezmínit slova ruského básníka a bouřliváka z počátku 20. století Velemira Chlebnikova, který před svou smrtí v roce 1921 vizionářsky pronesl: „Vrhli jsme se do budoucnosti s přílišnou prudkostí a chtivostí, než abychom dokázali uchovat minulost. Časové spojitosti se přetrhaly, příliš jsme žili budoucností, přemýšleli o ní, věřili jsme jí, až jsme poztráceli cit pro přítomnost“ (Juraj Mojžíš, *Znepokojené múzy*, Bratislava 1999, str. 41).

T. O. píše: „... povinnosti se posunují směrem dopředu a to, co pro nás udělali naši předkové, splácíme až našim dětem. Z tohoto hlediska se tady naše závazky vůči budoucím generacím dají odůvodnit prací, kterou pro nás vykonali naši předkové (vynálezy, literatura, umění, stavby, jazyk, dovednosti atp.), když jsme budoucími generacemi byli my“ (str. 70). Pro indiány je to zmíněný zákon kontinuity, kdy své hodnoty a povinnosti vůči světu, vůči přírodě, vůči zvířatům, vůči rostlinám i vůči celému kosmu předávají svým dětem a vnukům.

Je vhodné citovat i Carla Sagana ze str. 49: „Řada nebezpečí, kterým čelíme, skutečně vychází z vědy a technologie – ovšem ještě více ze skutečnosti, že nám byla dána moc, aniž jsme získali odpovídající moudrost.“ Jinými slovy máme díky technologiím obrovskou moc, ale neumíme s ní pozitivně pracovat k blahu a k dobru lidstva, a tak tato moc byla vždy lidmi zneužita v něčí prospěch. Tedy ve prospěch určitých skupin lidí, ale ne lidstva obecně. A jak tvrdím, jakýkoliv vynález, který přispěl k lepšímu bytí lidstva na Zemi (elektřina, antibiotika, rozbití atomu, internet...), přispěl posléze možná ještě větší měrou k jeho ovládnutí skupinou mocných jednotlivců, často i kriminálních živlů, a navíc

nese v sobě stále silnější a mocnější náboj sebedestrukce. T. O. k tomu píše, že „stavíme zájmy naší generace vysoko nad zájmy generací budoucích“ (str. 72), které nikoho příliš nezajímají, protože se stále na horní palubě tancuje.

Vědecká revoluce totiž vyžaduje revoluci morální, jinak nás naše vynálezy, tedy náš vědecký pokrok, zničí. A tak se snažím alespoň tzv. sypat písek do soukolí pokroku a trochu jej zpomalovat, aby zkáza byla odsunuta dál do budoucnosti, kdy lidé možná zmoudří (asi marná vize) a vše vyřeší. S nadšením jsem zjistil, že i sám T. O. o tom uvažuje (str. 243): „... zpomalení technologického vývoje by nám mělo poskytnout určitý prostor k nadechnutí: šanci, abychom úměrně ke své moci stihli také zmoudřet.“ Bohužel o světě rozhodují politici, kteří uvažují zejména v časovém rozměru svých volebních období a dál jejich rozhodování nemíří. Jak říká T. O., dlouhodobá budoucnost je zajímavá pramálo, zato nezdravě baží po riziku. Rozhodují tedy, jak píše T. O., „... jednotlivci, kterým chybí až závratné množství informací a kteří řídí technologie, jež mohou ohrozit celou budoucnost našeho druhu“ (str. 24).

Obecně řečeno se obávám dalších vynálezů, na které dosáhneme, protože budou v sobě skrývat stále větší a mocnější potenciál sebedestrukce lidstva. Z umělé inteligence (AI) mám strach asi největší, i když skýtá možnost lidstvo napravit a postavit mu skvělou budoucnost. Jenže, jak známe lidi, všechno zneužijí ve prospěch některých a na úkor těch druhých a zde se naskýtá obrovská šance, jak si navždy pokořit většinu lidstva pro zájmy jednotlivců bez masakrů, bez válek, bez hrůz. Dá se říct, že to může proběhnout v klidu a míru. Anebo vznikne bytost inteligentnější než člověk a Homo sapiens navždy ztratí postavení nejmocnějšího živočišného druhu na Zemi, jak píše T. O.: „... a tak bychom přestali být skupinou, jež má svůj osud ve svých rukou“ (str. 171). Jedná se o zatraceně velké riziko a jsem rád, že se toho již nedožiji.

Následující myšlenka T. O. říká téměř všechno (str. 22): „Naše moc díky technologickému pokroku vzrostla natolik, že poprvé za svou dlouhou historii máme schopnost sebe sama zničit... oproti tomu modrosti lidstvo nabývá pouze váhavě, pokud vůbec, a tento proces za nárůstem moci nebezpečně zaostává.“ Kloním se spíš k tomu, že lidstvo dnešních dnů moudrosti nenabývá

vůbec, ovšem vyjma moudrých jednotlivců, lidí, kteří však nemají k moci žádný přístup. Tato antropogenní rizika zničení našeho lidstva krásně vystihl britský filozof a historik Arnold Toynbee, když řekl (str. 113): „Vyhlídky lidské rasy na přežití byly o poznání nadějnější v dobách, kdy jsme byli bezbranní vůči tygrům, než dnes, kdy jsme bezbranní vůči sobě samým.“ A tak to vypadá, že konec života na naší Zemi je sečten už jen proto, že politici nás ženou do nesmyslné potřeby našeho neustálého hospodářského růstu, který podporuje rabování Země, kdy utrácení za cokoliv je naše nové božstvo, místo abychom se zklidnili, snížili naše výdaje a tím snížili drancování přírodních zdrojů, naše emise a odpady a vraceli se k přírodě a jejím zákonům, které jsou jediné správné oproti těm našim, vymyšleným k podpoře naší nadřazenosti a moci.

Rád bych věřil, jak se říká, že nakonec všechno dobře dopadne, že někdo nad námi drží ochrannou ruku, že se snad najde osvícený vládce Země (jak navrhuje A. Einstein) a lidstvo bude zachráněno.

Kmenový svět a jeho budoucnost

**CIVILIZACE SBĚRAČŮ, RYBÁŘŮ, LOVCŮ A PASTEVCŮ,
AŽ V AMAZONII, V ANDÁCH, NEBO NA ZAPADLÝCH
OSTROVECH OCEÁNŮ ČI HLUBOKO NA SIBIŘI, NEJSPÍŠ
PŘEŽIJE A NEPADNE NA DNO PROPASTI, PROTOŽE JEJÍ
PŘÍSLUŠNÍCI ŽIJÍ VELMI SKROMNĚ A NA TOM POMYSLNÉM
DNU EXISTENCE JSOU VLASTNĚ NEUSTÁLE. JSOU SCHOPNÍ
PŘEŽÍT Z MÁLA A UMÍ I TRPĚT PO DELŠÍ DOBU.**

Dobry den, Země

LITERÁRNÍ NOVINY, 28. 12. 2012

I kdyby se různé korelační přepočty mayského kalendáře rozcházely o stovky let, nic to nemění na skutečnosti, ve které se nacházíme. I kdyby nás astronomové ubezpečovali, že se nic tak zvláštního na obloze neděje, nic to nemění na skutečnosti, ve které se nacházíme. Jde o maniakální snahu neustále a masově vyrábět, protože se musíme mít stále lépe a radostněji. Na grafech a v tabulkách to musí neustále růst vzhůru. Hezky to vypadá a lidi jsou spokojeni, že to všechno dobře funguje a že nás vůdci dobře vedou. Vůdci jsou pak stále voleni, a tak jsou spokojeni i oni. Kdo je však nespokojen? Ten všechen růst přece musí jít podle fyzikálního zákona o zachování hmoty vždy na úkor něčeho. Z ničeho nemůže být něco. To by byl leda zázrak a ten zatím tito ekonomičtí a političtí vůdci neumí. Jistě toho litují. Dobře jim tak. Byly by pak přehršle zázraků. A tak ten neustálý růst jde na konto Země. Náš růst ji jednoduše drancuje. A čím dál tím víc a čím dál tím rychleji. Je nás totiž stále víc a všichni chtějí mít všechno.

Ano, také vládcí Mayů, Inků, Aztéků, Muisků a jiných indiánských národů slibovali svým lidem spokojenost. Spokojenost, že Země přežije třeba zatmění Slunce, že znova bude existovat i po ukončení velkého cyklu pěti Sluncí, že konec a začátek jedno jest. Neslibovali však nic na úkor přírody, Země ani Univerza.

Indiáni vždy žili v rámci přírody, v rámci celého Univerza, které uctívali a které ochraňovali. Pro ně byly tyto posvátné entity mnohem důležitější než jejich vlastní život. Přesně naopak, než cítíme my. A proto byli schopni i sami sebe obětovat, aby svět a Univerzum zachránili, aby vše fungovalo v nádherné harmonii dál. My se tomu vysmíváme, protože to neumíme pochopit. Pro nás je náš „kuřecí“ život nade vše. Jsme arogantní vůči Zemi a vůči Univerzu. Pochechtáváme se konci mayského cyklu Pátého Slunce a nevidíme v tom žádné znamení nám, lidem. Vůbec nejde o to, jestli měl být konec světa nebo ne. Pro indiány celé Ameriky byly časové cykly nejen předobrazem cyklů Vesmíru a Země, ale i předobrazem vývoje jejich obyvatel. Měly být jakýmsi samoočišťovacím cyklem, kdy by mělo lidem dojít, proč jsou

tady. Jsou tady proto, aby Země vzkvétala dál. Nejsou tady, aby ji ničili. Každý konec cyklu jim měl připomenout původní pokoru.

Indiáni všech tří Amerik to cítili, byli pokorní vůči Zemi, protože žili v lůně přírody. Děkovali jí za to, že zde díky ní přežívají. A proto si jí vážili, a proto ji uctívali, a proto trpěli, když přijeli běloši na koních a začali ji drancovat. A proto raději zemřeli a zanechávali nám jen svá svědectví a strach z vývoje Země pod naším velením. Jedno z nejznámějších svědectví je dopis indiánského náčelníka Seathla z kmene Dwanwish americkému prezidentovi Franklinu Pierceovi v roce 1855. Prezident totiž chtěl od indiánů odkoupit jejich území. Nádherný dopis Seathla dokumentuje jejich hodnoty, které uctívají a kterých bychom si měli také vážít. Bohužel v naší krvi a zřejmě i v našich genech je materiální hodnota nad duchovní, náš osobní zisk stojí nad posvátnem a duchovnem, tedy nad citem k Zemi. Cítili tak dobyvatelé Ameriky, jako cítíme nyní my, když se arogantně cítíme neomezenými vládci celé Země.

Jen málokdo se chce ve své podstatě změnit, i kdyby stál krok nad propastí. Dávni indiáni však již tehdy podle chování bělochů tu propast viděli. Právě proto mohl náčelník Seathl mimo jiné napsat: „Jak můžete koupit nebo prodat Nebe nebo teplo Země? Každá část této Země je pro můj lid svatá. Každá zářivá jehlička pinie, každý písečný břeh, každá mlha v temném lese, každé světlo i bzučící hmyz jsou svaté v paměti a zkušenosti mého lidu... Bílý muž nerozumí našim zvykům. Země není pro něj jeho sestra, ale jeho nepřítel, a když ji dobije, jde dál. Opouští hroby svých otců a netrápí jej to. Oloupí své syny o půdu a netrápí jej to. Hroby otců a práva jeho nenarozených synů jsou zapomenuta. Žádostivě hltá půdu a za sebou nechává jen poušť.“

Je opravdu velmi dobré si nyní a stále připomínat tato slova, která doslova prýští z duše každého indiána. Ať daleko na severu Aljašky, v prériích, či v Amazonii. K nabídce odkoupení jejich půdy náčelník Seathl pokračoval: „V případě, když přijmu, položím jednu podmínku. Bílý muž musí v této zemi chovat zvířata jako své bratry. Jsem jen divoch, ale neznám jinou cestu... Co znamená člověk bez zvířat? Když vyhynou všechna zvířata, člověk vymře z velkého osamocení duše, protože cokoliv se stane zvířatům, stane se i lidem. Všechno je navzájem spojené. Všechno, co bolí Zemi, bude bolet i syny této Země...“ Z toho

Luther Stojící Medvěď, náčelník Lakotů (1868–1939), (WIKIMEDIA COMMONS)

zcela logicky přichází i jistá předpověď, která by nás měla mrazit: „I bílí jednou odejdou, a možná rychleji než ostatní kmeny... jednou se zadusí svým vlastním plýtváním...“ Náčelník nám však přesto dává i jistou naději: „Když vám prodáme naši zem, milujte ji, jako jsme ji milovali my. Chraňte ji, jako jsme ji chránili my... a se svojí veškerou silou a mocí a se všemi svými srdci ji zachovávejte pro své syny a milujte ji, jako Bůh miluje nás všechny.“

Konec jednoho velkého časového cyklu Mayů by měl být pro nás jistým znamením, podobně jako celá příroda nám dává svá znamení o svém utrpení pod naší kuratelou. Nevzali jsme si z indiánských tradic a z jejich filozofie žádné ponaučení. Tato ponaučení však existovala i v jiných kulturách, včetně té naší. Pouze to je už moc dávno a vše bylo zapomenuto. Ještě naše babičky a dědečkové na venkově žili podle jiných principů a zásad než

nyní jejich vnuci ve městech – a byly to zvyky ne nepodobné těm indiánským. Jenže mladé generace s šíleným technickým pokrokem a vědou v zádech, které z nich vytváří pyšné a arogantní osoby, se všemu starému jen vysmívají. Opouštějí hroby svých otců a netrápí je to.

Bohužel právě věda mnohé tvaruje do nadčlověka, který je přesvědčen o své moci. Jenže indiáni říkají: „Čím je člověk rozumnější, tím víc potřebuje Boha, aby ho chránil před přesvědčením, že ví všechno.“ Naštěstí ne všichni podléhají tomuto kouzlu, někteří vidí v životě a kosmu dílo ducha. Ne nadarmo ti nejschopnější, jako třeba Albert Einstein, věřili v Boha. Čím totiž vědec vidí dál, čím dešifruje víc a víc záhad, tím víc jich vidí před sebou. Jinými slovy, čím víc poznává, tím víc odhaluje, že zas tak moc neví, že nikdy nemůže pochopit to dílo Všemohýra. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že posvátný vztah k Zemi jsme ztratili vědeckým odhalováním mystérií, záhad a šlepnou honbou za materiálem, za mamonem. Lidstvo v poslední době jen posilovalo své ego v nadvládě nad přírodou. Věříme jen hmotné realitě, zapomínáme na jednotu s přírodou. Luther Stojící Medvěd Lakotů řekl: „Pokud se vzdálí lidské srdce od přírody, zatvrdí se.“

Spirituální svět nelze totiž dešifrovat vědeckými metodami, kterými neustále zaštiťujeme naše arogantní chování k přírodě. Věda totiž nemůže zkoumat a posuzovat duchovní svět, jeho principy a zákony, které jsou subjektivní. Věda zkoumá jen objekt, duchovno zkoumá subjekt a ten je esencí dávných mýtů, šamanismu, spirituálního světa a celého Univerza. Vykořenit subjekt objektivitou vědy je jen jednostranné poznávání světa a lidstva. Subjekt je přece tím Tvůrcem, tím, kdo chápe a činí. Objekt je doplňující artefakt, a proto vědecké metody jsou nekompetentní pochopit subjekt kosmu, tak jako pochopit dávné mýty, které jsou subjektivní vizí Univerza.

Z těchto všech důvodů mne velmi mrzí arogantní posmívání těmto „zastaralým“, ale věčným zvykům a principům, kdy například všichni na Zemi, zvířata, rostliny, kameny, voda jsou si rovni a člověk není jen Pánem všeho. Indián i moje babička nikdy nezabili ani pavouka ve svém domě, jen jej vždy vymetli. V této maličkosti je skryt posvátný vztah k přírodě, k Zemi, k Univerzu. O tom jsou slova náčelníka Seathla. O tom bychom